

AZ ÁLLAMNYELV TANÍTÁSA VAJDASÁGI MAGYAR TANNYELVŰ ISKOLÁKBAN

T-2

Gyurcsik Anita

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: nyelvpedagógia; nyelvtani-fordításos módszer; kommunikatív szemlélet

Jól ismert a nyelvi fejlődés központi jelentősége a kognitív fejlődésben. A kisebbségi diákok számára az értelmi fejlődés mellett a társadalmi, gazdasági és kulturális érvényesülés kulcskérdése is a magas szintű anyanyelv- és államnyelv-ismeret. A magyar kisebbségi csoportok esetén a kapcsolódó kutatások fő irányai a tannyelvválasztás, a magyar mint idegen nyelv, illetve a magyar mint anyanyelv tanításának sajátosságai. Ugyanakkor jóval szerényebb kutatói figyelem fordul az államnyelv tanítására-tanulására. A Vajdaságban ez a kérdés néhány ismeretterjesztő szövegben vetődik fel, illetve Kiss Zsuzsanna Éva néhány kvalitatív kutatásában. Gazdag empirikus információbázis hiányában nem tudjuk, hogyan jellemezhető a szerb nyelv magyar kisebbségi csoportokat célzó tanítása. A jelen vizsgálat célja ezért a szerb mint környezeti nyelv tantárgy tanításában alkalmazott munkaformák és különböző tanórai tevékenységek feltérképezése. Feltételezhető, hogy a tanulásszervezés befolyásolja a tanulás eredményességét, hatékonyságát; illetve hogy a diákok által kedvelt tevékenységek pozitívan hatnak a tanulási motivációjukra. Egy többségében magyar ajkúak által lakott községben, Zentán kérdeztem ki 120, magyar tannyelvű osztályokban tanuló hatodik évfolyamos magyar nemzetiségű diákot. Az adatfelvétel tanórai keretben, az osztályfőnök jelenlétében történt, egy 15 kérdésből álló kérdőív segítségével. A kérdéseket egyrészt Nikolov Marianne (2003; 2007; 2011) a tanórai munkaformák és különböző tevékenységek előfordulásának gyakoriságára és kedveltségére vonatkozó mérőeszközéből emeltem át, másrészt Csizér Kata (2003) nyelvhasználati színterekkel kapcsolatos mérőeszközéből. További, saját fejlesztésű itemekkel kérdeztem rá a tanulási környezet néhány elemének hatékonyságára. A diákok úgy észlelik, hogy a szerb nyelvi órákon a leggyakoribb a frontális osztálymunka, amelyet egyéni munkával történő feladatmegoldás egészít ki – ugyanakkor számukra legkedveltebb a pár- és csoportmunka. Beszámolóik alapján a nyelvtani-fordításos módszerhez kapcsolódó tevékenységek a legjellemzőbbek, noha megítélésük szerint ezek segítik legkevésbé a szerb nyelv megtanulását. A vizsgálat tehát feszültséget azonosított az alkalmazott tanulásszervezés és a diákok vélekedése szerint hatékony tanulási környezet között. Kiemelkedik az életszerű kommunikációs helyzetek hiánya. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a szerb mint környezeti nyelv oktatásának megújításához azzal, hogy rámutatnak néhány lehetséges akadály jelenlétére.